

**AZ EURÓPAI UNIÓ
TANÁCSA**

**Brüsszel, 2011. szeptember 13. (13.09)
(OR. en)**

14045/11

CONSOM 142

FEDŐLAP

Küldi:	az Európai Bizottság főtitkára részéről Jordi AYET PUIGARNAU igazgató
Az átvétel dátuma:	2011. szeptember 9.
Címzett:	Uwe CORSEPIUS, az Európai Unió Tanácsának főtitkára
Biz. dok. sz.:	COM(2011) 547 végleges
Tárgy:	A BIZOTTSÁG JELENTÉSE A TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK ÉS AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK Negyedik jelentés az 1999. május 10-i 1999/34/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvvel módosított, a hibás termékekért való felelősségre vonatkozó tagállami törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések közelítéséről szóló, 1985. július 25-i 85/374/EGK tanácsi irányelv alkalmazásáról

A delegációk mellékelten kézhez kapják a Bizottság dokumentumát – COM(2011) 547 végleges.

Melléklet: COM(2011) 547 végleges

EURÓPAI BIZOTTSÁG

Brüsszel, 2011.9.8.
COM(2011) 547 végleges

**A BIZOTTSÁG JELENTÉSE A TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK ÉS
AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK**

**Negyedik jelentés az 1999. május 10-i 1999/34/EK európai parlamenti és tanácsi
irányelvvel módosított, a hibás termékekért való felelősségre vonatkozó tagállami
törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések közelítéséről szóló, 1985. július 25-i
85/374/EGK tanácsi irányelv alkalmazásáról**

(EGT-vonatkozású szöveg)

**A BIZOTTSÁG JELENTÉSE A TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK ÉS
AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK**

**Negyedik jelentés az 1999. május 10-i 1999/34/EK európai parlamenti és tanácsi
irányelvvel módosított, a hibás termékekért való felelősségre vonatkozó tagállami
törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések közelítéséről szóló, 1985. július 25-i
85/374/EGK tanácsi irányelv alkalmazásáról**

(EGT-vonatkozású szöveg)

TARTALOMJEGYZÉK

1.	BEVEZETÉS.....	3
2.	HARMADIK JELENTÉS A 85/374/EGK IRÁNYELV ALKALMAZÁSÁRÓL: 2001–2005	4
3.	A 85/374/EGK IRÁNYELV ALKALMAZÁSA: 2006–2010.....	4
3.1.	A Bíróság ítélkezési gyakorlata.....	5
3.1.1.	Előzetes döntéshozatal iránti kérelmek (EUMSZ. 267. cikke).....	5
3.1.2.	Közvetlen keresetek (EUMSZ. 258. és 260. cikk).....	6
3.2.	A nemzeti szakértők és a tanácsadó csoportok által nyújtott információk	7
3.3.	Az irányelv alkalmazásával kapcsolatos egyéb kérdések	10
4.	KÖVETKEZTETÉSEK.....	11

1. BEVEZETÉS

A 85/374/EGK irányelv (a továbbiakban: irányelv)¹ célja a gyártónak a hibás termékek által okozott károkkal kapcsolatos felelősségére vonatkozó tagállami jogszabályok közelítése. Ez az irányelv kimondja a gyártó objektív felelősségének elvét, amelynek értelmében a hibás ingó dolgok gyártójának meg kell térítenie a magánszemélyek testi épségében vagy tulajdonában okozott károkat függetlenül attól, hogy a gyártó részéről történt-e gondatlanság vagy sem.

Ez az irányelv kiterjed az Európai Gazdasági Térség területén, tehát az Európai Unió tagállamaiban, Norvégiában, Liechtensteinben és Izlandon forgalmazott valamennyi termékre². Az irányelv szerint a vagyoni kár megtérítésének kötelezettsége a személyes használatra vagy fogyasztásra szolgáló tárgyakra korlátozódik, és 500 euró értékhatár felett áll fenn. Az irányelv elévülési határidőket állapít meg, és tiltja a gyártó felelősségét korlátozó vagy kizáró rendelkezések alkalmazását. Az irányelv szerint a gyártó mentesül a felelősség alól, amennyiben bizonyítja egyes körülmények fennállását, például azt, hogy a terméket nem hozta forgalomba, hogy a hiba a termék hatóságok által hozott, kötelező érvényű szabályoknak való megfeleléséből ered, illetve, hogy a termék általa történő forgalomba hozatalának időpontjában a hiba a tudomány és a technika akkori állása szerint nem volt felismerhető.

A 85/374/EGK irányelv nem érinti a károsultnak sem a szerződéses vagy szerződésen kívüli felelősség, sem az ezen irányelvről szóló értesítés időpontjában fennálló különös felelősségi rendszerek alapján fennálló jogait³. Továbbá az irányelv nem sérti a nemzeti jogszabályi rendelkezésekben előírt, nem vagyoni kártérítéssel kapcsolatos jogokat sem.

Az irányelv 21. cikkének megfelelően a Bizottság rendszeres időközönként megvizsgálja a termékfelelősség jogi kereteinek hatékonyságát. A Bizottság eddig már három jelentést készített az irányelv alkalmazásáról⁴.

Ez a dokumentum az irányelv alkalmazásáról szóló negyedik jelentést tartalmazza. A 2006-tól 2010-ig terjedő időszakot öleli fel, és az irányelv alkalmazását a 27 tagállamra vonatkozóan vizsgálja. Ennek érdekében a Bizottság egy kérdőívet küldött a tagállamoknak és az informális tanácsadó csoportok tagjainak, amelyben információkat kért, különös tekintettel az előző jelentésben felvetett kérdésekre.

¹ Az Európai Parlament és a Tanács 1999. május 10-i 1999/34/EK irányelvével (HL L 141., 1999.6.4., 20. o.) módosított és helyesbítéssel (HL L 283., 1999.11.6., 20. o.) javított, a hibás termékekért való felelősségre vonatkozó tagállami törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések közelítéséről szóló, 1985. július 25-i 85/374/EGK tanácsi irányelv (HL L 21., 1985.8.7., 29. o.).

² Az 1999/34/EK irányelv a mezőgazdasági és halászati termékekre is kiterjesztette a 84/374/EGK irányelv hatályát. A nukleáris energiát viszont kifejezetten kizárták az eredeti irányelv alkalmazási köréből.

³ Az Európai Unió Bírósága több ízben is megerősítette, hogy a 85/374/EGK irányelv által létrehozott rendszer nem zárja ki más szerződéses vagy szerződésen kívüli felelősségi rendszerek alkalmazását, ha azok jogalapja különböző (lásd pl. az Európai Közösségek Bíróságának a C-402/03. sz. ügyben 2006. január 10-én hozott ítéletét, EBHT 2006., I-199. o.).

⁴ COM(1995) 617, 1995. december 13.; COM(2000) 893, 2001. január 31.; COM(2006) 496, 2006. szeptember 14.
(http://ec.europa.eu/enterprise/policies/single-market-goods/documents/liability/index_en.htm)

2. HARMADIK JELENTÉS A 85/374/EGK IRÁNYELV ALKALMAZÁSÁRÓL: 2001–2005

A 85/374/EGK irányelv alkalmazásáról szóló harmadik jelentés arra a végkövetkeztetésre jutott, hogy az irányelv sikeresen biztosította a fogyasztói érdekek és a belső piac szakpolitikáinak egyensúlyát. Általános következtetésében a jelentés megerősítette, hogy az irányelv általában véve megfelelő módon működött, és módosítása nem vált szükségessé. Megállapította továbbá, hogy még ha a nemzeti jogszabályok alkalmazása időnként eltérő eredményekhez vezetett is, ez nem érintette a belső piac működését.

A Bizottság az irányelv működésének további elemzését javasolta a bizonyítási teherre, a védekezési jogalapokra és az elszenvedett vagyoni károk 500 eurós értékhatára vonatkozó rendelkezések hatásait illetően, hogy közbeléphessen, amennyiben a tagállamok között feltárt eltérések uniós szintű beavatkozást tesznek szükségessé.

3. A 85/374/EGK IRÁNYELV ALKALMAZÁSA: 2006–2010

A tárgydőszak folyamán a Bizottság az irányelv tagállamokban való átültetésének és végrehajtásának módját ellenőrizte.

Az irányelv végrehajtására hozott nemzeti rendelkezéseket a legtöbb tagállamban általában a szerződéses, szerződésen kívüli vagy egyéb felelősségre vonatkozó saját szabályozásokkal párhuzamosan alkalmazzák. A különböző rendelkezéseknek ez az – egyébként az irányelv 13. cikke által megengedett – együttes létezése pozitívan értékelendő, mivel a szabályoknak ez a sokfélesége lehetővé teszi a fogyasztók védelmének javítását is.

A jelentéshez összegyűjtött információkból kiderül, hogy egyes tagállamokban, például Ausztriában, Németországban, Franciaországban, Olaszországban, Spanyolországban és Lengyelországban az irányelvet átültető nemzeti jogszabályok címén nagyobb számú keresetet indítottak a termékfelelősség tárgyában. E tagállamok némelyikében az utóbbi években megfigyelhető volt a termékfelelősségre vonatkozó keresetek számának abszolút értékben vett növekedése, ugyanakkor az irányelv használata relatíve is jelentősebbé vált a szerződéses vagy polgári jogi felelősségen alapuló keresetekkel szemben.

Az utóbbi években indított, termékfelelősségre vonatkozó keresetek számbeli növekedése mögött alapvetően külső tényezők állnak, például a fogyasztók körültekintőbb eljárása, szervezettebb fellépése, illetve az információkhoz való hozzáférés eszközeinek fejlődése. Az eljárási költségek viszont néhány országban, például az Egyesült Királyságban visszatartják a fogyasztókat az ilyen jellegű keresetek indításától.

A nemzeti bíróságok elé terjesztett ügyek lezárásának gyorsasága pedig a nemzeti polgári jogi rendszerek alaposságától és hatékonyságától függ. Amennyiben a felelősséggel kapcsolatban nem merül fel kétség (tehát a hiba, a kár és az okozati összefüggés egyértelmű), az ilyen panaszügyeket peren kívül rendezik, ami elősegíti a károsultak gyors kártalanítását az elszenvedett sérelemért⁵.

⁵ Ausztria és Lettország például beszámoltak néhány peren kívüli megegyezésről, amelyek tárgya volt többek között egy csecsemőnek egy összecuszkodott pelenkázóasztalról való leesése (1500 euró), láb égési sérülése egy fondükészítő edény fogantyújának letörése következtében (2 500 euró), fájdalmas és mérgezési tünetek csattanó maszlagnal magvaival fertőzött kölesből készült étel fogyasztása után (1 000 euró), illetve egy hibás fotelról való leesésből származó súlyos sérülés (5 000 euró).

3.1. A Bíróság ítélkezési gyakorlata

Az Európai Unió Bírósága (a továbbiakban: Bíróság) folyamatosan finomította a 85/374/EGK irányelv rendelkező részét, hozzájárulva ezzel az értelmezési különbségek megszüntetéséhez. A Bíróság több alkalommal is kinyilvánította álláspontját az irányelv és az átültetésére hozott nemzeti rendelkezések közötti kapcsolatot illetően. Döntött a 85/374/EGK irányelv teljes körű harmonizációjáról is, amely például abban akadályozza meg a tagállamokat, hogy az elévülési határidők tekintetében a fogyasztókra nézve kedvezőbb rendelkezéseket állapítsanak meg. Azt is megerősítette, hogy a tagállamok szabadon alkalmazhatnak az objektív felelősségtől eltérő olyan felelősségi rendszereket, amelyek alapján a közvetítők felelőssége gondatlanság vagy hiba esetén egyenértékű lehet a gyártó felelősségével.

2006 és 2010 között a Bíróság hat alkalommal hozott ítéletet a 85/374/EGK irányelvvel kapcsolatban. Két esetben az ügyet második alkalommal utalták a Bíróság elé (EUMSz. 260. cikk, korábban EKSz. 228. cikk).

3.1.1. Előzetes döntéshozatal iránti kérelmek (EUMSz. 267. cikk)

A *Skov kontra Bilka Lavrishvareus* ügyben hozott ítéletében⁶ a Bíróság azt állapította meg, hogy a 85/374/EGK irányelvet úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti szabály, amelynek értelmében a hibás termék szállítója az irányelv 3. cikke (3) bekezdése által taxatív előírtakon túl, ezen irányelv által a gyártót terhelő és rá telepített objektív felelősséggel felel. A Bíróság ugyanakkor rámutatott, hogy az irányelvvel nem ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amelynek értelmében a szállító a gyártónál felmerülő hiba miatt korlátlanul köteles felelni.

A *Declan O'Byrne kontra Sanofi* ügyben hozott ítéletében⁷ a Bíróság a termékeknek az irányelv 11. cikke szerinti „forgalomba hozataláról” határozott, amely forgalomba hozatal időpontjától kezdődik a hibás termékekért való felelősségre vonatkozó keresetek elévülési ideje. A Bíróság többek között egyértelművé tette, hogy egy terméket akkor hoznak forgalomba, amikor kikerül a gyártó által végzett gyártási folyamatból, és bekerül a forgalmazási folyamatba, amelynek során a vásárlóközönség számára felhasználás vagy fogyasztás céljára felkínálják.

Az *Aventis Pasteur SA kontra OB* ügyben hozott ítéletében⁸ a Bíróság tovább pontosította az irányelv 11. cikkének értelmezését, amikor is kijelentette, hogy ezt a cikket úgy kell értelmezni, hogy az a nemzeti szabályozás, amely megengedi, hogy a bírósági eljárás során az alperest a perből elbocsássák, és helyette mást idézzenek meg, nem alkalmazható olyan módon, hogy az irányelv 3. cikke értelmében vett „gyártót” a 11. cikkben meghatározott határidő lejártá után, az elévülési időn belül más személlyel szemben indított eljárás alpereseként perbe lehessen vonni. A Bíróság továbbá rámutatott, hogy a 11. cikket úgy kell értelmezni, mint amely nem zárja ki azt, hogy az adott nemzeti bíróság úgy határozzon, hogy az e cikkben meghatározott határidőn belül, a 85/374/EGK irányelv 3. cikkének (1) bekezdése

⁶ Az Európai Unió Bíróságának a C-402/03. sz. ügyben 2006. január 10-én hozott ítélete, EBHT 2006., I-199. o.

⁷ Az Európai Unió Bíróságának a C-127/04. sz. ügyben 2006. február 9-én hozott ítélete, EBHT 2006., I-1313. o.

⁸ Az Európai Unió Bíróságának a C-358/08. sz. ügyben 2009. december 2-án hozott ítélete, EBHT 2009., I-11305. o.

értelmében vett „gyártó” 100%-os leányvállalatával szemben indított bírósági eljárásban a leányvállalatot a perből elbocsátja, és helyette az említett gyártót idézi meg, amennyiben úgy ítéli meg, hogy az érintett terméket valójában a gyártó hozta forgalomba.

Végül pedig a Bíróság pontosította a szállító felelősségének fogalmát is. Ebben a tekintetben az irányelv 3. cikkének (3) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy ha a hibásnak vélt termék károsultja ésszerűen nem tudta megállapítani a termék gyártójának kilétét azelőtt, hogy a termék szállítójával szemben érvényesítette igényét, akkor az említett szállítót különösen az említett irányelv 11. cikke alkalmazásában „gyártónak” kell tekinteni, amennyiben nem tájékoztatta a károsultat önként és gondosan a gyártó vagy a saját beszállítója kilétéről, amit a nemzeti bíróságnak a konkrét ügy körülményeire tekintettel kell megvizsgálnia.

A *Moteurs Leroy Somer kontra Dalkia France* ügyben hozott ítéletében⁹ a Bíróság úgy határozott, hogy az irányelvet úgy kell értelmezni, hogy azzal nem ellentétes a nemzeti jog vagy a belső állandó ítélkezési gyakorlat olyan értelmezése, amely lehetővé teszi a károsult számára, hogy kártérítést igényeljen a szakmai használatra szánt és e körben használt dologban bekövetkezett kár után, amennyiben a károsult kizárólag a kárt, a termék hibáját, valamint a hiba és a kár közötti okozati összefüggést bizonyítja.

3.1.2. Közvetlen keresetek (EUMSZ. 258. és 260. cikk)

A Bíróság a *Bizottság kontra Francia Köztársaság* ügyben 2002. április 25-én hozott ítéletében¹⁰ megállapította, hogy Franciaország nem ültette át megfelelően jogrendszerébe a 85/374/EGK irányelvet. Tekintettel arra, hogy a Bíróságnak ezt a határozatát csak részben hajtották végre, a Bizottság az EUMSZ. 260. cikke (korábban EKSz. 228. cikke) alapján az ügyet másodszor is a Bíróság elé terjesztette.

A Bíróság a *Bizottság kontra Francia Köztársaság*¹¹ ügyben 2006. március 14-én hozott ítéletében úgy ítélte meg, hogy a Francia Köztársaság – mivel a gyártó ismeretlen kiléte esetén a hibás termék szállítóját továbbra is a gyártóval azonos módon teszi felelőssé, még ha a szállító ésszerű időn belül tájékoztatta is a károsultat a terméket neki szállító kilétéről – nem hajtotta végre a 2002. április 25-én hozott ítéletben foglalt valamennyi, a 85/374/EGK irányelv 3. cikke (3) bekezdésének átültetésére vonatkozó intézkedést. A Bíróság arra kötelezte a Francia Köztársaságot, hogy teljesítse az irányelvben foglaltakat, és az új ítélet kihirdetésétől napi 31 650 euró összegű kényszerítő bírságot fizessen a 2002. április 25-én hozott ítéletben foglaltak maradéktalan betartásához szükséges intézkedések megtételében való késedelemért. Franciaország az összesen 795 600 euró összegű kényszerítő bírság megfizetése után maradéktalanul teljesítette az új ítéletben foglaltakat.

A *Bizottság kontra Dán Királyság* ügyben 2007. július 5-én hozott ítéletében¹² a Bíróság megállapította, hogy a Dán Királyság nem teljesítette a 85/374/EGK irányelv átültetésével

⁹ Az Európai Unió Bíróságának a C-285/08. sz. ügyben 2009. június 4-én hozott ítélete, EBHT 2009., I-4733. o.

¹⁰ Az Európai Unió Bíróságának a C-52/00. sz. ügyben 2002. április 25-én hozott ítélete, EBHT 2002., I-3827. o.

¹¹ Az Európai Unió Bíróságának a C-177/04. sz. ügyben 2006. március 14-én hozott ítélete, EBHT 2006., I-2461. o.

¹² Az Európai Unió Bíróságának a C-327/05. sz. ügyben 2007. július 5-én hozott ítélete, EBHT 2007., I-93. o.

kapcsolatban rá háruló kötelezettségeket, mivel olyan, az irányelv 3. cikkének (3) bekezdését sértő rendelkezéseket fogadott el és tartott fenn, amelyek a forgalmazási láncban részt vevő közbelső szállítókat ugyanazon feltételek mellett teszik felelőssé, mint a gyártókat. A határozatot követően Dánia megtette a szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy jogszabályait összhangba hozza az irányelvvvel.

3.2. A nemzeti szakértők és a tanácsadó csoportok által nyújtott információk

A harmadik jelentésnél is alkalmazott gyakorlatot követve a Bizottság ezúttal is arra kérte a nemzeti hatóságokat és az informális tanácsadó csoportokhoz tartozó érdekelt feleket, hogy nyilvánítsanak véleményt az irányelvnek a tárgyidőszaki alkalmazásával és hatékonyságával kapcsolatban. Ennek keretében értékelniük kellett, milyen gyakorlati hatások származtak az irányelvből, valamint az előző jelentésben felvetett azon kérdésekből, amelyeknek a nemzeti bíróságok általi különböző értelmezése időnként eltéréseket okozhatott a tagállamok között az irányelv alkalmazása tekintetében.

Ez a jelentés a Bizottság által összegyűjtött információkat foglalja össze, különösen a bizonyítási terhet, a szabályozásnak való megfelelésre alapított védekezési jogalapot, a fejlesztési kockázatra alapított védekezési jogalapot és az elszenvedett vagyoni kár mértékére vonatkozó 500 eurós értékhatár kérdését illetően.

– A bizonyítási teher (4. cikk)

A 85/374/EGK irányelv kimondja, hogy a kár, a hiba és a kettő közötti okozati összefüggés bizonyításának kötelezettsége a károsultat terheli. Az irányelv nem kívánja harmonizálni a tagállamok saját eljárási szabályait, amelyek mind az anyagi jog, mind a bizonyító erő tekintetében eltérőek lehetnek.

Az Európai Unióban érvényesülő termékfelelősségről szóló Lovells-jelentés¹³, valamint a Bizottságnak az irányelv alkalmazásáról szóló harmadik jelentése már megállapította, hogy e kérdésben eltérések vannak az ítélkezési gyakorlatban, és nem csupán a különböző tagállamokban hozott határozatok, hanem egy adott tagállam bíróságai által hozott egyes határozatok között is.

A rendelkezésre álló információk alapján még mindig megfigyelhetők különbségek a hiba bizonyításához szükséges elemek tekintetében. Néhány jogrendszerben, például Franciaországban, Belgiumban, Olaszországban vagy Spanyolországban elegendő, ha a panaszos bizonyítja, hogy a termék nem felelt meg a rendeltetési céljának. Másutt, például az Egyesült Királyságban¹⁴ vagy Németországban a panaszosnak pontosabban is bizonyítania kell a termék konkrét hibáját. Az osztrák legfelsőbb bíróság pedig – az említett információk alapján – olyan állandó ítélkezési gyakorlatot tervez kialakítani, amely ezt a két szemléletet ötvözi.

¹³ Lovells. Product liability in the European Union- A report for the European Commission- (The Lovells Report) 2003 (Termékfelelősség az Európai Unióban – Jelentés az Európai Bizottság részére; Lovells-jelentés, 2003)

(http://ec.europa.eu/enterprise/policies/single-market-goods/documents/liability/index_en.htm).

¹⁴ Az „Ide kontra ATB Sales” ügyben azonban az angol fellebbviteli bíróság úgy határozott, hogy a gyártó felelősségének megállapításához a felperesnek nem szükséges bizonyítania a termék hibájának konkrét mechanizmusát (2008, WECA Civ 424).

Ugyanakkor egyes nemzeti hatóságok véleménye szerint (például Bulgáriában, Olaszországban, Máltán, Szlovákiában, Svédországban és Lettországon) a károsultaknak komoly nehézségekbe ütközik annak bizonyítása, hogy a kárt a termék hibája okozta. Ilyen nehézség különösen a szakértői véleményeztetés költsége. Ennek áthidalása érdekében az említett tagállamok némelyike úgy gondolja, hogy változtatni kellene az irányelven, és bevezetni a gyártó felelősségének vélelmét, vagy a bizonyítási teher megfordításának mechanizmusát.

Az érdekelt felek (fogyasztók, gyártók, szállítók, biztosítók és jogászok) képviselőinek körében ugyancsak vita tárgyát képezi ez a rendelkezés. A fogyasztók azt hangsúlyozzák, hogy különösen a költségeket tekintve milyen nehézséget jelent bizonyítani egyes, technikailag igen bonyolult termékek hibás voltát, vagy a hiba és a kár közötti okozati viszonyt olyan esetben, amikor a hivatkozott kár összetett jellegű. A fogyasztók érdekeinek hatékonyabb védelme érdekében ezért szükségesnek tartják a bizonyítási teher megfordítását.

Ami a gyártókat és a biztosítókat illeti, ők úgy vélik, hogy a termék hibája és a kár közötti okozati összefüggés bizonyításának követelménye alapvető fontosságú az irányelv által a gyártók és a fogyasztók érdekei között létrehozott egyensúly fenntartásában. Úgy gondolják továbbá, a bizonyítási teherre vonatkozó szabályok enyhítése növelné a kis értékű károk miatt benyújtott fogyasztói keresetek számát. A jogászok szerint pedig a panaszosok a különböző tagállamokban érvényes bizonyítási szabályok alapján képesek megállapítani a hiba és a kár közötti okozati viszonyt. Szerintük ezt igazolja a hibás termékek okozta károk miatt benyújtott kártérítési igények növekvő száma is.

– **A szabályozásnak való megfelelésre alapított védekezés (7. cikk d) pont)**

A 85/374/EGK irányelv kimondja, hogy a gyártó mentesül mindennemű felelősség alól, ha bizonyítja, hogy a hiba a hatóságok által hozott, kötelező érvényű szabályoknak való megfelelésből ered.

A rendelkezésre álló információk alapján a Bizottság megállapította, hogy a védekezés e jogalapja kevés alkalommal jelenik meg az ítélkezési gyakorlatban. Ezzel kapcsolatban a magyar hatóságok arról számoltak be, hogy az ilyen típusú ügyek a leggyakrabban gépjárműveket és gyógyászati termékeket érintenek. A magyar ítélkezési gyakorlatban az első esetről úgy tűnik, az irányelvet átültető helyi törvény alapján ritkán állapítják meg a gyártó felelősségét, a gyógyszerek és egyéb gyógyászati termékek (ezen belül is a vérkészítmények) esetében azonban főszabályként a gyártó felelősségét állapítják meg a bíróságok. A szlovák hatóságok tapasztalata szerint a fogyasztók ritkán nyújtanak be ilyen jogcímen kártérítési igényt. Inkább egyéb jogaikat, például az elállási jogot igyekeznek érvényesíteni, illetve árcsökkentést kérnek a vételárból, vagy a hiba kijavítását követelik.

Az európai gyógyszeripar képviselőinek álláspontja szerint az irányelv által létrehozott felelősségi rendszer nem veszi kellőképpen figyelembe azt a tényt, hogy a gyógyszeriparban igen szigorú szabályok érvényesülnek. Úgy gondolják, a termék hibájának és a gyártó felelősségének vizsgálatakor figyelembe kellene venni azt a tényt, hogy a gyógyszerek használata általában egészségügyi szakemberek (például orvosok, ápolónők vagy gyógyszerészek) külső megítélésétől függ, és a gyártónak nem áll módjában ellenőrizni a gyógyszerek felírásának és alkalmazásának körülményeit.

– **A fejlesztési kockázatra alapított védekezés (7. cikk e) pont)**

A 85/374/EGK irányelv rendelkezése szerint a gyártó felelőssége nem áll fenn, amennyiben kiderül, hogy a termék forgalomba hozatala időpontjában a hiba a technika akkori állása szerint nem volt felismerhető. Ezzel kapcsolatban a tagállamoknak lehetőségük van az irányelvtől való eltérésre¹⁵.

A rendelkezésre álló információk alapján a Bizottság megállapította, hogy a nemzeti bíróságok között nincs egyetértés azt illetően, hogy ez a védekezési jogalap minden típusú hibánál alkalmazható-e. A német legfelsőbb bíróság például úgy ítélte meg, hogy a 7. cikk e) pontja semmilyen esetben nem alkalmazható gyártási hibára. Egyéb országokban, például Hollandiában vagy az Egyesült Királyságban a bíróságok valószínűleg nem támogatnák ezt az értelmezést. Másrészt, az Európai Unió Bíróságának a *Bizottság kontra Egyesült Királyság* ügyben hozott ítélete¹⁶ ellenére úgy tűnik, még mindig nem tisztázott, hogyan kell értelmezniük a bíróságoknak azt a kitételt, hogy „a termék forgalomba hozatalának időpontjában a hiba a tudomány és a technika akkori állása szerint nem volt felismerhető”.

Az említett információk alapján az osztrák legfelsőbb bíróság láthatólag úgy ítélte meg, hogy a mentesítő rendelkezés olyan helyzetben alkalmazható, amikor egy adott kockázatot csak a bíróság által kirendelt szakértő ismert fel az eljárás keretében végzett sorozatos vizsgálatok során, az eljárás megkezdését és a termék forgalomba hozatalát megelőzően azonban a szakértők azt nem ismerték fel.

Napjainkban néhány tagállam felelősségre vonja a gyártót a fejlesztési kockázatokért. Finnországban és Luxemburgban például ez a felelősség bármilyen típusú termék esetében megállapítható. Spanyolországban a védekezésnek ez a jogalapja nem alkalmazható a gyógyszeripari termékekre és az emberi fogyasztásra szánt élelmiszerekre vonatkozó kereseteknél. Egyéb országokban (például Franciaországban) pedig ez a kitétel néhány termék és néhány különleges körülmény esetén nem alkalmazható.

Bizonyos nemzeti hatóságok (például Bulgáriában és Máltán) úgy vélik, hogy indokolt lenne felülvizsgálni az irányelv 7. cikk e) pontjának rendelkezését, és abból a felelősség kizárásának ezt a lehetőségét törölni. Véleményük szerint ez a lépés hatékonyabbá tenné a belső piac működését. Egyéb hatóságok (például Görögországban, Litvániában, Olaszországban és az Egyesült Királyságban) azon a véleményen vannak, hogy ez a rendelkezés segít fenntartani az egyensúlyt az innovatív termékek forgalomba hozatalának szükséges ösztönzése és a fogyasztók védelme között, amennyiben csökkenthetők általa a vállalkozások biztosítási költségei. Szerintük ez az eszköz előmozdítja a műszaki és tudományos innovációt, ugyanakkor nem növeli a termékek előállításának összköltségét.

Az ipari és a biztosítási szektor képviselői pedig úgy gondolják, hogy e védekezési jogalap kizárása akadályozná az innovációt és az új termékek fejlesztését, és növelné a biztosítási

¹⁵ Fondazione Rosselli. Analysis of the Economic Impact of the Development Risk Clause as provided by Directive 85/374/EEC on Liability for Defective Products (A hibás termékekért való felelősségről szóló 85/374/EGK irányelvben foglalt, fejlesztési kockázatra vonatkozó rendelkezés gazdasági hatásának elemzése) 2004. E jelentés szerint csak Finnország és Luxemburg jogszabályai zárják ki a védekezésnek ezt a jogalapját.
(http://ec.europa.eu/enterprise/policies/single-market-goods/documents/liability/index_en.htm).

¹⁶ Az Európai Unió Bíróságának a C-300/95. sz. ügyben 1997. május 29-én hozott ítélete, EBHT 1997., I-2649. oldal

költségeket. Álláspontjuk szerint az, hogy a kizárás nem járt jelentős hatással sem Luxemburgban, sem Finnországban, az adott piacok méretének tudható be. A fogyasztók képviselői ugyanakkor támogatnák a felelősség alóli mentesülés e lehetőségének megszüntetését. Arra hivatkoznak, hogy az objektív felelősség háttérében az az alapelv áll, amely szerint a veszélyes tevékenységekből hasznot szerző személy köteles megtéríteni az okozott károkat. Eszerint tehát a gyártót még abban az esetben is felelősségre lehetne vonni, ha az elszenvedett károk valamely nem felismerhető kockázatból erednének.

A gyógyszeripari cégek egyes képviselői bírálják a francia ítélezési gyakorlatot, amely alapján az 1988 és 1998 (az átültetés éve) között változatlan formában forgalomba hozott termékek esetében nem lehet fejlesztési kockázatra hivatkozni. Úgy gondolják, ez a gyakorlat nem áll összhangban az irányelvvel, mivel a felelősség alóli mentesülés nem tehető függővé az eredetivel akár azonos termék forgalomba hozatalának időpontjától.

– **500 eurós értékhatár (9. cikk)**

A 85/374/EGK irányelv a hibás terméken kívüli egyéb, személyes használatra vagy fogyasztásra szolgáló tárgyakban okozott károkra 500 euró összegű értékhatár fölött alkalmazható. A harmadik jelentés már megállapította, hogy ezt az értékhatárt a nemzeti bíróságok eltérően értelmezték.

Jelenleg néhány nemzeti hatóság előnyben részesítené az értékhatár csökkentését vagy akár eltörlését a fogyasztók érdekeinek hatékonyabb védelme érdekében. A román hatóságok például 200 és 500 euró közötti értékhatárt javasolnak azzal, hogy a tagállamoknak maguknak kellene meghatározniuk ezt az összeget a saját területükön jellemző árak függvényében.

Ami az érdekelt feleket érinti, az ipari szektor képviselői úgy vélik, hogy az értékhatárt legalább a jelenlegi szinten kellene tartani annak érdekében, hogy az objektív felelősségen alapuló kártérítés csak egy bizonyos mértékű kár felett legyen megítélhető, és így elkerülhető legyen a csekély jelentőségű vagyoni károkhoz kapcsolódó, különösen kis- és középvállalkozásokkal szembeni igények tömeges benyújtása. Véleményük szerint egyébként az infláció követése érdekében inkább növelni kellene ezt az értékhatárt. A fogyasztók képviselői ezzel ellentétben az értékhatár eltörlését szorgalmazzák, amely lehetőséget adna valamennyi elszenvedett vagyoni kár megtérítésére.

3.3. Az irányelv alkalmazásával kapcsolatos egyéb kérdések

– **Igazságszolgáltatáshoz való jog**

A 85/374/EGK irányelv nem rendelkezik külön a károsultak igazságszolgáltatáshoz való jogáról. A károsultaknak az adott országban kell jogi megoldáshoz folyamodniuk.

A Bizottság emlékeztet arra, hogy a belső piac fejlődéséhez szükséges a fogyasztók igazságszolgáltatáshoz való joga gyakorlásának megkönnyítése a határokon átnyúló ügyekben.

Ebben a tekintetben jelentős fejlődést sikerült elérni a polgári ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés, ezen belül is a konfliktusok alternatív megoldása, illetve a kis értékű követelésekkel kapcsolatos eljárások terén.

– Információgyűjtés és -csere

A Bizottság 2001 óta működtet egy nemzeti szakértőkből álló hálózatot („hibás termékekért való felelősséggel foglalkozó szakértői csoport”), amely segítséget nyújt számára a hasznos és/vagy szükséges információk gyűjtésében, amelyek arra szolgálnak, hogy ellenőrizze az irányelv megfelelő működését, és adott esetben kivizsgálja a feltárt problémákat. A hálózat 2004 óta nem tartott megbeszélést. Valójában a tagállamok többsége úgy véli, hogy az információcseréhez nem kell rendszeres megbeszéléseket tartani, inkább egy-egy konkrét kérdés megvitatására célszerű összehívni a csoportot szükség esetén. Az új tagállamok azonban általánosságban támogatnák a rendszeres találkozókat, ahol információcserére nyílna lehetőség.

Ami az információk gyűjtését illeti, a *Product Liability Forum of the British Institute of International and Comparative Law (Nemzetközi és Összehasonlító Jog Brit Intézetének Termékfelelősségi Fóruma)* rendelkezik egy adatbázissal a hibás termékekért való felelősség témájában. Ez egy online elérhető adatbázis, amely információkat tartalmaz az összes tagállamnak a 85/374/EGK irányelvvel kapcsolatos jogszabályaira és bírósági határozataira vonatkozóan¹⁷.

4. KÖVETKEZTETÉSEK

A 85/374/EGK irányelvnek nem célja, hogy teljes mértékben harmonizálja az Európai Unióban a hibás termékekért való felelősségre vonatkozó jogszabályok valamennyi aspektusát. Az Európai Unió Bírósága egyébként ítélkezési gyakorlata során döntően hozzájárul az irányelv alkalmazási körének meghatározásához, illetve helyes és egységes végrehajtásához.

A rendelkezésre álló információk fényében elmondható, hogy a 85/374/EGK irányelv alkalmazását illetően a helyzet hasonló az előző jelentésben leírtakhoz. Úgy tűnik ugyanakkor, hogy az irányelv alapján termékfelelősségi ügyben benyújtott keresetek száma néhány tagállamban nőtt, és nagyobb számú peren kívüli megegyezés született a károkozók és a károsultak között az utóbbiak kártalanítása céljából.

Az irányelvet általánosságban úgy tekintik, mint amely biztosítja az egyensúlyt a fogyasztók és a gyártók érdekeinek védelme között. A mostani jelentéshez kapott információk többsége megerősíti, hogy a 85/374/EGK irányelv olyan eszköz, amely tényleges lehetőséget biztosít a kártérítési keresetek, illetve a hibás termék által okozott károk megfelelő megtérítése tekintetében.

A nemzeti szakértők és az érdekelt felek összességében elismerik annak fontosságát, hogy működjön egy, a vállalkozások és a fogyasztók kapcsolatát szabályozó kiegyensúlyozott felelősségi rendszer, és úgy vélik, az irányelv a fennálló érdekeket összeegyeztető kompromisszumot jelent. Ugyanakkor az irányelv következtében véleménykülönbség alakult ki az érintett szereplők között egyes, nevezetesen a bizonyítási teherre, a szabályozásnak való megfelelésre és a fejlesztési kockázatra alapított védekezési jogalapokra, valamint az 500 eurós értékhatárra vonatkozó rendelkezések hatékonyságát illetően. E különbségek többségét már az előző jelentés is említette.

¹⁷ www.biiicl.org/plf

A fogyasztók általában véve nagyobb védelmet szeretnének a lehető legkisebb költséggel, ami például az értékhatár eltörlését is jelentené. A gyártók és a biztosítók viszont a kis értékű kártérítési eljárások megtöbbszöröződésének kockázatára figyelmeztetnek, ezért az értékhatár emelését támogatnák. Az álláspontoknak ez a különbözősége a nemzeti szakértők véleményeiben is érzékelhető.

A fentiek alapján úgy tűnik, a 85/374/EGK irányelv hozzájárul a gyártók és a fogyasztók érdekei közötti egyensúly fenntartásához a hibás termékekért való felelősség tekintetében. A Bizottság úgy véli, hogy az esetleges eltérések nem akadályozzák jelentősen a kereskedelmet, és nem okozzák a verseny torzulását az Európai Unióban. Konkrétabban fogalmazva, a Bizottság úgy tekinti, hogy a nemzeti eljárási szabályok eltéréseitől függetlenül a károsultak meg tudják állapítani az okozati összefüggést azokban az esetekben, amikor egy hibás termék kárt okoz. Ugyanebben az összefüggésben a Bizottság megállapítja, hogy a védekezési jogalapokra, illetve az 500 eurós értékhatárra vonatkozó rendelkezések hatásaival kapcsolatban rendelkezésre álló információkból az a következtetés vonható le, hogy az irányelv közös fogyasztóvédelmi szintet biztosít, és közös alapot teremt a hibás termékek gyártóinak felelősségre vonásához.

Tekintettel arra, hogy a rendelkezésre álló információkat nem támasztják alá kellő mértékben objektív tények, és hogy egy vagy több rendelkezés bármilyen módosítása hatással lenne az irányelv által teremtett általános egyensúlyra, a Bizottság véleménye szerint ezen a ponton még korai lenne az irányelv felülvizsgálatát kezdeményezni.

A következő jelentésben a Bizottság megvizsgál minden olyan fejleményt, amely hatással lehet az említett egyensúlyra; ennek érdekében adott esetben részletes értékelést készít a nemzeti szakértők és az érdekelt felek bevonásával, hogy azonosítsa a problémákat, és az érintettek nagy többsége számára elfogadható megoldásokat találjon.

xxx

A Bizottság arra kéri az Európai Parlamentet, a Tanácsot és az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságot, hogy fogadja el ezt a jelentést.